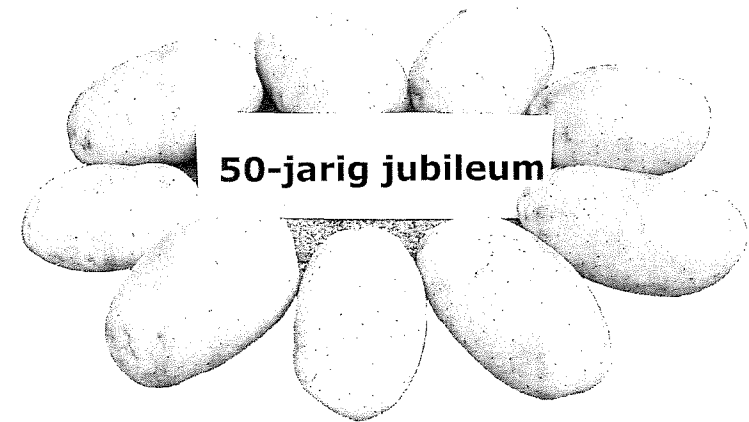

Jubileumboekje ter gelegenheid van het

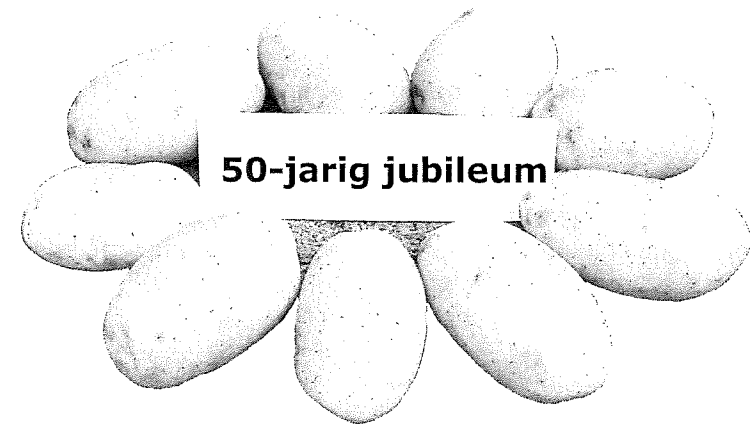

van

**Aardappel Kwekers Vereniging
"Midden-Nederland"**

Uitgegeven op 12 januari 2005 tijdens de viering
van het jubileum in "De Goede Aanloop" te Tollebeek, NOP.

Jubileumboekje ter gelegenheid van het

van

**Aardappel Kwekers Vereniging
"Midden-Nederland"**

Uitgegeven op 12 januari 2005 tijdens de viering
van het jubileum in "De Goede Aanloop" te Tollebeek, NOP.

Voorwoord

Bij de viering van een jubileum is er naast het feest altijd de behoefte om terug te kijken wat er al die jaren gepasseerd is. In dit boekje doen we dat ook voor onze vereniging. We hebben dit al gedaan bij de viering van het 40-jarig jubileum en gedeeltelijk komt die informatie ook in dit boekje terug. Uiteraard is de laatste tien jaar toegevoegd aan de geschiedschrijving.

In vijftig jaar is er veel veranderd in Aardappels kwekend Nederland. Veel zal onvermeld blijven, maar de hoofdlijnen hopen wij u aan te reiken.

Als u de Rassenlijst ter hand neemt en op zoek gaat naar de kwekers achter de aardappelrassen zult u veel kleine kwekers tegenkomen. Nog steeds is dit het geval. Uit interesse en hobby is in feite eind negentiende eeuw het aardappels kweken in Nederland begonnen. Ondanks dat dit in de loop der jaren een professionele activiteit is geworden bij diverse bedrijven is de kleine kweker nog steeds zeer actief. Beide groepen zijn lid van onze vereniging en de onderlinge contacten in een ongedwongen sfeer zonder verplichtingen wederzijds blijkt het fundament van de vereniging.

De laatste jaren is er sprake van een afname in deelname aan de activiteiten, veelal terug te voeren op de eenmansbedrijven van onze leden, maar helaas ook op een zekere vergrijzing van het ledenbestand.

We hopen echter dat er door de ontwikkelingen in de landbouw en de veredeling steeds opnieuw belangstelling ontstaat voor het kweken van aardappels. De eisen aan de rassen blijven permanent aan verandering onderhevig.

Dat de jubilerende vereniging nog vele actieve jaren tegemoet mag zien!

De oprichting

In het boekje ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum is een en ander duidelijk verwoord. In navolging van andere provincies werd ook in de NOP het initiatief genomen een kwekersvereniging op te richten en met succes. Opvallend is dat op de envelop van de uitnodiging een adres staat in Groningen, van de heer Feekes. Ook toen al werd de vereniging in oprichting gesponsord. Op de envelop prijkt een postzegel van **twee** cent!

De C.O.A. wordt nog aangeduid als de Commissie Hogen Esch, naar de latere directeur van het (R)IVRO en degene die zeer veel werk verzet heeft voor de kwekers en de introductie in het buitenland. Er is voor de oprichtingsvergadering brede belangstelling, naast alle kwekers uit de NOP ook personen namens de Kwekersbond, SVP, NAK, Consulentschap en zelfs de pers. Nu na vijftig jaar werken we meer in eigen besloten kring. Kunnen we iets leren van vroeger?

De wenselijkheid wordt uitgesproken dat er een nauw contact is met de Kwekersbond, omdat deze op de bres staat voor de belangen van de kweker, vooral voor het verkrijgen van redelijke inkomsten. Door het directe lidmaatschap van veel kwekers is dit contact vandaag erg beperkt.

De kwekers uit Overijssel zijn ook uitgenodigd, doch zijn helaas niet aanwezig. Hun instemming met de oprichting mag blijken uit de uitnodiging voor de eerstvolgende vergadering, waar Overijssel genoemd wordt in de naam van de vereniging. Blijkbaar is de afstand een bezwaar want het blijft bij het lidmaatschap van de heer G.H. van Haeringen tot zijn overlijden in 1977.

Werken in, en meer nog kweken van aardappelen is kennelijk een gezonde bezigheid. Veel van onze leden bereiken een respectabele leeftijd en van de mensen van het eerste uur zijn er drie die met ons het vijftigjarige jubileum kunnen vieren als lid van de vereniging, de heren H.H. Ebbinge, T. Grovenstein en C.J. Omtzigt. Voorzover bekend zijn ook nog vier anderen van de oprichtingsvergadering in leven.

Men begint met een voor die tijd forse contributie van vijf gulden per kweker per jaar. Jarenlang zal de vereniging een bescheiden contributie hanteren. Het uitgangspunt is steeds dat de deelnemers betalen voor een activiteit.

Direct in de oprichtingsvergadering komen al diverse punten aan de orde, zoals afstand tot stamselectiemateriaal en eigenschappen als Phytophthora, wratziekte, bladrol en smaak. Verder een pleidooi voor nieuwe Nederlandse consumptie-aardappelen.

De start wordt gemaakt met 26 leden. De initiatiefnemers komen in het bestuur en de heer Thijn van het SVP wordt adviserend lid, later in de eerste notulen gewijzigd in Technisch adviseur. De heer Thijn geeft in de eerste vergadering al aan dat het onderling uitwisselen van gedachten, ideeën en ervaringen een goede sfeer geeft. Dit blijkt nog steeds van groot belang te zijn. Men heeft de zaken goed aangepakt en een basis gelegd voor 50 jaar.

Bij de uitnodiging voor de oprichtingsvergadering werd een concept reglement meegezonden. Blijkbaar is dat nu al jaren zoek en leven we zonder, daarom heeft het huidige bestuur actie ondernomen om dit weer in orde te brengen. Het concept luidde als volgt:

De Heer J.P.G. Könst en mevrouw G. Boerhave in gesprek over.....aardappelen?

Artikel 1.

Naam.

De vereniging draagt de naam Vereniging van Aardappelkwekers in de Noord Oostpolder en de Provincie Overijssel.

Artikel 2.

Doel.

De belangen van haar leden als aardappelkweker te behartigen in de ruimste zin van het woord.

Artikel 3.

Leden.

Leden kunnen zijn allen die zich bezighouden met of belangstelling hebben voor het kweken van nieuwe aardappelrassen.

Artikel 4.

Bestuur.

De leden kiezen een bestuur, bestaande uit 3 leden, t.w. voorzitter, secretaris-penningmeester en één lid. De functies worden onderling verdeeld. Ieder jaar treedt 1/3 deel der bestuursleden af volgens een door het bestuur op te maken rooster. Elk bestuurslid is eenmaal herkiesbaar.

Artikel 5.

Middelen.

Deze bestaan uit: a. Jaarlijkse contributie van leden. b. Andere baten.

Artikel 6.

Stemmingen.

Stemming over personen geschiedt schriftelijk, over zaken wordt mondeling gestemd. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.

Artikel 7.

Vergaderingen.

Tenminste eenmaal per jaar wordt er een ledenvergadering gehouden. Bij in gebreke blijven van het bestuur kunnen vijf leden na 1 maand na kennisgeving aan de secretaris een vergadering uitschrijven.

Artikel 8.

Adviserende leden.

Natuurlijke personen, die naar de mening van het bestuur hiervoor in aanmerking komen, kunnen worden uitgenodigd tot toetreding als adviserend lid.

Artikel 9.

Boekjaar.

Het boekjaar loopt gelijk met het kalenderjaar.

Artikel 10.

Slotbepalingen.

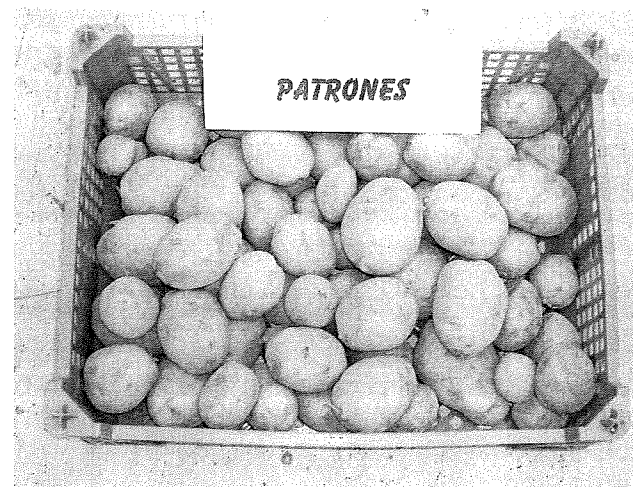
In alle gevallen, waarin dit reglement niet voorziet, beslist het bestuur.

Met enkele kleine wijzigingen gaat men in de eerste vergadering akkoord.

In art. 2 komt "de" in plaats van "als".

De redactie van art. 3 wordt: "Lid kan zijn ieder die zich bezig houdt met, of belangstelling heeft voor het kweken van nieuwe aardappelrassen".

Art. 4 wijzigt in "uit 5 leden" als Overijssel meedoet, wat dus later het geval is en bij herkiesbaar vervalt "1x".

Het ras "Patrones", een van de oudste rassen uit de afgelopen 50 jaar van onze AKV. Zo stonden de rassen op de Jubileumviering uitgesteld.

De eerste 25 jaar

De vereniging is opgericht op 6 december 1954 in "Het Haasje" te Bant. De heren Feekes en Rademakers hadden het initiatief genomen en dertig personen gaven blijk van belangstelling. 26 aanwezigen gaven zich op als lid. Al binnen een maand werd een tweede vergadering uitgeschreven, op 4 januari 1955. Het onderwerp deze middag werd ingeleid door de heer Thijn van de SVP: Bespreking van het materiaal aan kloontjes en zaad, dat door de SVP voor het jaar 1955 is beschikbaar gesteld. Deze keer in "Het Voorhuys" te Emmeloord waar jarenlang de bijeenkomsten gehouden zijn.

In de opbouwjaren na de Tweede Wereldoorlog was ook het kweken van aardappels sterk in de belangstelling. De behoefte aan informatie was groot en in Wageningen was de Stichting voor Plantenveredeling opgericht die zaden en klonen aan de kwekers beschikbaar stelde. In deze tijd werden dan ook diverse kwekersverenigingen opgericht. In de loop der jaren is hun aantal verminderd door fusie, (we deden al vroeg aan schaalvergroting), maar het vijftigjarige jubileum kunnen ze allen vieren.

Midden jaren vijftig, dus kort na het oprichten van de Kwekersverenigingen ligt de top van het aantal kleine kwekers in Nederland op ongeveer 250. Daarna neemt het aantal langzaam wat af. Het aantal zaailingen blijft echter stijgen en in 1979 wordt de 1 miljoen voor heel Nederland overschreden.

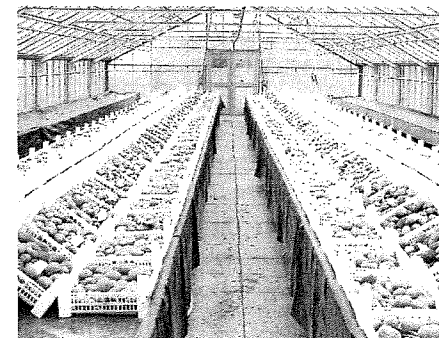
Van groot belang in deze periode is de begeleiding van de kleine kweker door het C.O.A., de Commissie ter bevordering van het kweken en het Onderzoek van nieuwe Aardappelrassen. De heer H. Zingstra is een bekende verschijning op alle kweekvelden. Eind jaren zeventig begint de invloed van het C.O.A. af te nemen tengevolge van het overheidsbeleid. Daardoor is de al bestaande clustering rond handelshuizen sterk bevorderd.

Ook van grote invloed is de invoering van de Zaaizaad- en Plantgoedwet in 1967 geweest. Al dertig jaar eerder was het kweekwerk ook duidelijk in de richting van exportrassen gegaan, maar het exclusieve bezit en vertegenwoordiging van een ras, mogelijk met deze wetgeving stimuleerde enorm. In 1966 was het areaal goedgekeurde pootaardappelen 21474 ha en in 1979 al 31890 ha.

Het kweekdoel lag bij de oprichting van de vereniging nog sterk op het vinden van een goed consumptieras. Lange tijd is er gezocht naar een Bintje-ervanger. De opkomst van de Aardappelmoetheid en de mogelijkheid resistentie in te kruisen bracht daar verandering in. Ook de veredeling op Phytophthora-resistentie had in de beginjaren veel aandacht. Met het doorbreken van de R-factoren en de steeds betere gewasbeschermingsmiddelen daalde deze aandacht. AM kwam op de eerste plaats. Het keerpunt ligt ongeveer rond 1980, waarna Phytophthora hernieuwde aandacht krijgt.

De opkomst van de verwerkende industrie, vooral de verwerking tot friet, heeft aanvankelijk weinig invloed op de kweekactiviteiten. Dat zal mede gekomen zijn door de geschiktheid van het ras Bintje voor de industrie. Echter, na het droge jaar 1976 en de enorme luizenvluchten komt de verandering. De hoge percentages afkeuringen in het jaar daarna, leiden tot contact tussen de kwekers via de Kwekersbond (NKB) en de industrie (VAVI), wat een impuls is voor het kweken op frietgeschiktheid.

De eerste 25 jaar werden afgesloten met een jubileumviering in de "Duckdalf" te Espel.

Overzicht van onze bezichtiging op de Oortwijn Botjes hoeve in 2004

De tweede 25 jaar.

Deze periode begint met veel actie op het terrein van de kweker, zeker de kleine kweker. Bij de overheid is het beleid om te bezuinigen onder het motto "Prioriteit en Profijtbeginself". Een van de acties is bezuinigen op het landbouwkundig onderzoek. In Wageningen begint een tijd van reorganisatie en herschikking, waarbij ook voor de kweker belangrijke dingen onder druk komen en wat later zal blijken, ook verdwijnen.

De werkzaamheden van het C.O.A. zijn vrijwel als eerste aan de beurt. Aanvankelijk wordt de bekende voorbeproeving, VBI en VBII beknot, later zullen ze geheel verdwijnen. Ook de C.O.A. zal verdwijnen. Met de pensionering van de heer H. Zingstra wordt een periode afgesloten.

Ook de zo bekende proefzendingen via het NIVAP beginnen terug te lopen, omdat de handelshuizen deze activiteit overnemen. Nu na 50 jaar is het NIVAP afgeslankt tot enkele personen, die vooral actief zijn in het opheffen van handelsbelemmeringen.

Ook het (R)IVRO ontkomt niet aan de reorganisatie. Het wordt onderdeel van een groter instituut, wat via diverse reorganisaties en naamsveranderingen vandaag het Plant Research International, PRI is. Bovendien wordt in de loop der jaren het Rassenlijst-onderzoek ook aangepakt. De opzet wijzigt enkele malen geheel, waardoor aanvankelijk het aantal aanmeldingen dramatisch terugloopt. Sinds enkele jaren is er een nieuwe regeling en is het aantal aanmeldingen op een goed peil. Wel heeft de overheid zich geheel teruggetrokken uit de financiering. Daarna is het onderzoek gefinancierd door de gezamenlijke kwekers en de Land- en Tuinbouw Organisaties, LTO, op 50/50 basis. Helaas lijkt het op dit moment nog niet het einde van de veranderingen te zijn.

Met de veranderingen is het 3-jarig onderzoek voor de Rassenlijst, tegenwoordig Cultuur- en Gebruikswaarde Onderzoek, CGO geheten, 2-jarig geworden en is ook de opname in de rassenlijst gewijzigd. De aanbevelende beschrijvende rassenlijst bestaat voor de aardappels met ingang van 1997 niet meer. Na twee jaar onderzoek kan een ras dan geplaatst worden op de Nationale Lijst.

Voor een korte beschrijving van het ras wordt een beperkende factor gehanteerd, die in de Rassenlijst wordt toegelicht.

Er bestond uiteraard altijd al een relatie tussen kleine kwekers en handelshuizen, omdat de introductie in de markt en de handel dit noodzakelijk maakt. Door alle bovengenoemde veranderingen werd de relatie tussen kleine kweker en handelshuis versterkt. Er ontstonden clusters van kleine kwekers rond de handelshuizen, die op basis van een contract in de ontwikkeling van een ras samen werken. Momenteel is naar schatting meer dan 90 % van de kleine kwekers, nog altijd een groep van ongeveer 175 kwekers, geclusterd. Hierbij heeft het kweekbedrijf van het handelshuis de positie van SVP en COA en eigenlijk ook NIVAP overgenomen. Deze samenwerking heeft voordelen voor beide partijen gebracht. Het meest in het oog lopend nadeel is het wegvallen van de vrijheid van de kleine kweker. Deze gezamenlijke arbeid heeft onveranderd resultaat gebracht. Nog altijd komt globaal de helft van de nieuwe rassen van de kleine kweker.

De schaalvergroting die opgetreden is in de sector en nog steeds voort gaat heeft ook zijn invloed op de kleine kweker gehad. Hij kreeg te maken met veranderingen in de wijze van samenwerken, andere mensen, andere proefvelden enz., iets wat op zichzelf heel verfrissend kan zijn. De negatieve kanten waren er echter ook. De rassenpakketten waren veelal te groot en dan volgde er een sanering, waarbij rassen werden teruggebracht in areaal en zelfs opgeruimd. De kweker die hiermee geconfronteerd werd was uiteraard niet blij met deze ontwikkeling. Vooral oudere kwekers namen dan ook het besluit te stoppen met het kweekwerk. Aan de andere kant is de sector volop in beweging en zijn er nieuwe handelshuizen bijgekomen. Zij hebben soms geen eigen kweekprogramma, maar zijn wel geïnteresseerd in nieuwe rassen. Dit biedt meer mogelijkheden voor de kleine kweker.

Ook in de markt is er sprake van schaalvergroting, dat gaat veelal buiten de kleine kweker om. Er blijkt echter meer en meer ook belangstelling voor nieuwe rassen van de kleine kweker vanuit het buitenland.

Rassenlijst Opname	Ras	Kweker	Areaal t/m 2004	Top jaar	Hoogste areaal	Areaal in 2004	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1991	Accent	S. Hartmans	1663	1993	263	25	Krometa	S.Kroeze	515	1997	86	7																							
1996	Accord	C.M.K.	193	2001	41	16	Kronia	S. Kroeze	134	1974	28																								
1977	Ajax	Geertsema / Ebbinge	4054	1986	385		Krostar	S. Kroeze	3821	1978	628																								
1994	Alwara	Z.P.C.	4	1993	2		Lady Christl	C.M.K.	1373	2002	252	133																							
1992	Amadeus	Ropta / Z.P.C.	172	1993	64		Lady Florina	C.M.K.	55	2001	21																								
1993	Amati	Weibull	13	1993	5		Lady Jo	C.M.K.	19	2004	8	8																							
1983	Amazone	Geertsema / Ebbinge	325	1990	90		Liseta	R.K. Wiersma	7478	1992	640	483																							
1979	Amethyst	Mansholt	33	1978	6		Manna	J. Nammensma	783	1980	113																								
1972	Amex	Mansholt	34	1971	17		Maradonna	P. Smeenge	130	2001	18	14																							
1970	Amigo	Mansholt	1229	1986	75		Maranca	Mansholt	334	2003	71	61																							
1999	Amora	Schaap	181	2004	60	60	Marfona	J.P.G. Könst	15715	1997	980	436																							
2004	Anastasia	Agrico Research	7	2004	4	4	Markies	Mansholt	1031	2003	321	295																							
1997	Apriori	Hettema / Karna	567	1997	264		Mascotte	Mansholt	2	1998	2																								
1998	Apropos	Hettema / Karna	58	1997	35		Melody	C.M.K.	258	2004	147	147																							
2002	Aranka	den Hartigh	59	2001	15		Minerva	Maatschap Boerhave	1593	1993	170	37																							
1997	Ardenta	Agrico Research	11	1997	5		Mirakel	C.M.K.	325	1997	71																								
2001	Arielle	Agrico Research	190	2004	80	80	Morene	S. Brunia	2159	1989	269																								
1998	Arnova	Agrico Research	343	2004	144	144	Nascor	A. Smeenge	21	1971	7																								
1988	Arsy	Mansholt	566	1991	64		Nelson	den Hartigh	2	2001	1																								
1999	Artemis	Agrico Research	28	2004	14	14	Nomade	Maatschap Boerhave	108	2004	31	31																							
1992	Asterix	Ropta / Z.P.C.	8058	2002	941	921	Obelix	Ropta / Z.P.C.	1796	1991	230	17																							
1993	Astol	Smit	11	1994	4		Origo	A. Smeenge	250	1990	48																								
1984	Ausonia	J.P.G. Könst	1675	1989	247		Parade	van Rijn	35	1991	8																								
1973	Avanti	Mansholt	702	1991	64		Pasha	Stet Holland	13	2002	7																								
1993	Aziza	P. Smeenge	818	1995	152	13	Patrones	G.H. v. Haeringen	5801	1963	751																								
2004	Bellini	H. Kannegieter	74	2004	45	45	Picasso	Gebr. Holstein	1578	1996	216	186																							
1972	Bellona	M. Rademakers	23	1973	6		Pionier	J.J. Schilt	221	1962	42																								
1984	Bildtstar	Z.P.C.	4849	1997	389	123	Prelude	den Hartigh	20	1997	5																								
1994	Binella	Mansholt	341	2004	79	79	Prior	Mansholt	1543	1994	185	8																							
1977	Briljant	C.J. Omtzigt	89	1985	9		Processor	J. & W. Prummel	6	2004	2	2																							
1994	Caesar	Ropta / Z.P.C.	1287	2003	161	151	Radosa	M. Rademakers	2219	1979	210																								
1972	Carina	J.P. Haisma	372	1978	58		Raisa	den Hartigh	17	1997	5																								
1994	Charisma	P. Smeenge	94	1996	17	1	Raja	Cebeco	603	2000	84	59																							
1995	Cicero	Crebas	386	2001	100	43	Ramos	van Rijn	832	2004	323	323																							
1989	Concorde	J.P.G. Könst	986	1993	150		Rapido	Maatschap Boerhave	180	2002	28	9																							
1976	Corine	Cebeco	1907	1984	200	2	Red Baron	Agrico Research	26	2004	19	19																							
1993	Cornado	J.P.G. Könst	166	1997	41		Red One	Svalof Weibull	28	2004	7	7																							
1993	Cosmos	J.P.G. Könst	445	1997	65	22	Redstar	Ropta / Z.P.C.	1324	2000	217	144																							
1994	Crebella	Crebas	38	1991	9		Resonant	Cebeco	330	1990	31	2																							
2003	Cunera	Maatschap Boerhave	6	2001	3		Resy	Mansholt / Geertsema	8690	1978	588	9																							
1996	Cycloon	C.M.K.	418	2000	118	31	Romano	Mansholt	6909	1994	536	287																							
1969	Daresa	J.A. Crebas	594	1982	40		Santana	van Rijn	2823	2001	422	404																							
1992	Disco	P.Smeenge	500	1994	126	10	Score	Stet Holland	0	2000	0																								
1972	Draga	Hettema Zonen	13634	1987	827	249	Seresta	R. Sloots	2127	2004	450	450																							
1966	Eba	G. Kuik	2844	1984	159	14	Signal	J.J. Schilt	30	1996	7																								
1988	Elles	Leestemaker / Smit	1843	1994	207		Sinora	J.J. Schilt	458	2004	151	151																							
1963	Emergo	Geertsema/Ebbinge	577	1978	94		Sirco	Mansholt	1362	1991	110	26																							
1994	Erasmus	Ropta / Z.P.C.	27	1997	10		Solide	den Hartigh	146	1997	44																								
1988	Escort	Cebeco	2987	1993	395	94	Sprint	den Hartigh	60	2002	15	12																							
1974	Exodus	Hettema Zonen	392	1982	55		Stabilo	R. Sloots	83	1997	16	3																							
1999	Farmer	Stet Holland	43	2001	19	3	Starga	R. Sloots	178	2001	56	16																							
1974	Favorita	J. Elzinga	1003	1978	134		Stefano	R. Sloots	232	1993	31	6																							
2002	Felsina	S. Brunia	6002	2001	801	632	Tanja	Geertsema / Ebbinge	32	1971	7																								
1993	Fianna	J.P.G. Könst	1099	1996	176	37	Tombola	Transolanum	139	1968	52																								
2002	Fontane	Svalof Weibull	672	2004	299	299	Tresor	Cebeco	65	2004	18	18																							
1985	Fresco	Cebeco	4157	1992	392	147	Turbo	P. Smeenge	1591	1996	214	28																							
1991	Frisia	Z.P.C.	1173	1992	152	64	van Gogh	Ropta / Z.P.C.	779	1989	166																								
2002	Futura	den Hartigh	60	2001	19	11	Vekaro	Ver. Kweekbedrijven	307	1986	38																								
1987	Gigant	E. Duursema	507	1987	75		Vento	P. Smeenge	7	1995	2																								
1998	Innovator	Ropta / Z.P.C.	1744	2004	514	514	Veronie	van Rijn	24	2004	9	9																							
1985	Kondor	J.P.G. Könst	13708	2000	1093	995	Victoria	Ropta / Z.P.C.	3646	2004	718	718																							
1998	Konsul	P. & V. Könst	39	2002	12	9	Vindika	Ver. Kweekbedrijven	205	1985	32																								
							Vivaks	Ver. Kweekbedrijven	1582	1984	143																								
							Vokal	Ver. Kweekbedrijven	513	1979	50																								
							Vulkano	Ver. Kweekbedrijven	249	1985	56																								

Eenzijds een poging vanuit de buitenlandse handel te profiteren van de Nederlandse rassen, maar anderzijds een erkenning van het kweekwerk in Nederland en zeker ook dat van de kleine kweker. De in meer dan een eeuw opgebouwde ervaring in het kweken van nieuwe aardappelrassen werpt zo zijn vruchten af. Ook in het ledenbestand van onze AKV is deze ontwikkeling te vinden. Meer en meer is dan ook de Euro-rassenlijst van belang geworden in de verkeersvrijheid van een nieuw ras in plaats van de Nederlandse Rassenlijst.

De al eerder gesignaleerde accentverschuiving in de veredeling beroert uiteraard ook de kleine kweker. Was het in de eerste helft van ons bestaan vooral de aardappelmoetheid die de aandacht vroeg, in de tweede helft is *Phytophthora* opnieuw nummer een in het aandachtsgebied van de kweker. In de jaren tachtig werd duidelijk dat een nieuw type van de schimmel ook in Nederland vaste voet aan de grond gekregen had. De schimmel is op diverse punten veel agressiever geworden en er treedt nu ook seksuele recombinatie op. Het gevolg is dat er enorm veel nieuwe fysio's zijn en kunnen ontstaan. Dientengevolge kreeg *Phytophthora* weer veel aandacht. Dit werd verder nog gestimuleerd door de opkomst van de biologische teelt, zonder gewasbeschermingsmiddelen. Toch bekruipt de kwekers langzamerhand het gevoel dat er geen vooruitgang is in de resistentieveredeling. Een geheel andere aanpak is wellicht nodig. Gehoopt wordt dat de biotechnologie hierin kan helpen. Hoewel dit soms voor de kleine kweker de vraag oproept of zij daarin dan nog een rol kunnen spelen.

De opkomst van de verwerkende industrie in de jaren vijftig met pas veel later de aandacht van de kwekers voor deze sector is hiervoor al genoemd. In de jaren tachtig en daarna is dit uitgegroeid tot een situatie waarin de industrie bij de kwekers komt zoeken naar interessante nieuwe rassen om die te beproeven op eigen proefvelden. Dit heeft geleid tot een behoorlijk pakket van nieuwe rassen voor dit marktsegment. Ook de kleine kweker heeft hier zijn aandeel in geleverd. Zo rond de eeuwwisseling kwam er ook meer belangstelling voor de tafelaardappelmarkt.

Er is nu een vergelijkbare situatie aan het ontstaan, de supermarktketens komen op de kweekbedrijven zoeken naar goede rassen voor hun marktsegment. De aardappel voor dit segment moet dan wel jaarrond beschikbaar zijn in de supermarkt. Hierdoor is gelijk de link gelegd naar de exportmarkt voor de Nederlandse poot-aardappel, die dan als consumptieaardappel weer terug kan komen in ons land.

De biotechnologie, al even genoemd, heeft diverse aspecten die voor de kweker interessant kunnen zijn. De in vitro vermeerdering is al in de jaren zeventig begonnen en uitgegroeid tot een algemeen toegepaste methode. Vooral heel nuttig in het snel opschalen van een nieuw ras waar grote belangstelling voor is. De transformatie van rassen door het toevoegen of uitschakelen van genen is ook een mogelijkheid. Hierbij heeft de kleine kweker nog geen rol van betekenis gespeeld. Bovendien is de methode algemeen maatschappelijk nog niet aanvaard. Dit heeft er weer toe geleid dat nu het oog gericht wordt op de zogenaamde merker-technologie, het volgen van genen in het veredelingsproces. Zo hoopt men bijvoorbeeld hiermee een antwoord te vinden voor het *Phytophthora* probleem. In alle gevallen zal een veldperiode in de selectie blijven bestaan. De verwachting is dan ook dat de kleine kweker hierin een rol zal kunnen blijven spelen. De afgelopen vijftig jaar en nog meer de laatste vijftig jaar zijn er enorme veranderingen geweest in de landbouw die ook het vak van de kweker raken. Van de vele ontwikkelingen zijn er twee specifiek te noemen. De mechanisatie heeft de landbouwbedrijven omgevormd tot grote eenmansbedrijven. Heel langzaam is dit ook op de grote kweekbedrijven doorgevoerd. De kleine kweker is echter nog altijd vooral op handwerk aangewezen. Het lijkt ook niet mogelijk op kleine schaal en in kleine veldjes een mechanisatie door te voeren. Toch kan hij wel zijdelings profiteren van bijvoorbeeld mechanische koeling, bewerking van de percelen en het gebruik van bijvoorbeeld een heftruck. De opkomst van de informatietechnologie is wel een bruikbaar hulpmiddel voor de meeste kleine kwekers gebleken. Het verzorgen van een goede administratie en het verwerken van de gegevens plus een goed naslagwerk in de computer is gemeen goed geworden. In veel gevallen ook bij de kleine kweker. Soms niet in eigen toepassing, maar wel in het verkrijgen van resultaten van buiten.

Vijftig jaar overzien

In de toekomst kijken willen we graag, maar helaas kunnen we het niet. Ook voorspellingen hoe het zou kunnen gaan doen we met de kennis van vandaag. We weten niet wat er morgen gebeurt.

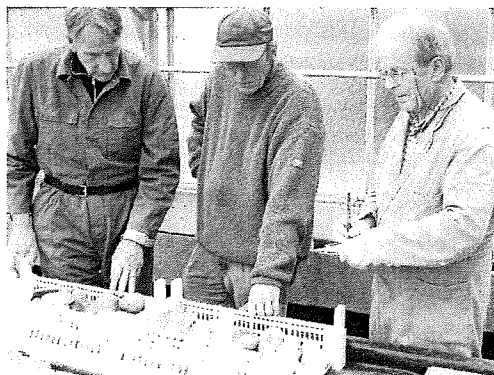
Zo zal ook niemand de ontwikkelingen die we in de afgelopen vijftig jaar hebben doorgemaakt hebben kunnen voorzien. Als we destijds de vraag gesteld hadden of er na vijftig jaar nog plaats was voor kleine kwekers had men vanuit hun kennis waarschijnlijk volmondig "Ja" gezegd. Had men geweten wat er stond te gebeuren wellicht "Nee"!

We zien echter dat de kleine kweker er nog steeds is en een actieve rol speelt. We kunnen nu opnieuw filosoferen over wat ons te wachten staat, maar vijftig jaar is te veel om te overzien.

Op de korte termijn is er al zoveel dat de aandacht vraagt van de kleine kweker dat hij daar wel mee vooruit kan. Met hetzelfde enthousiasme als vijftig jaar geleden gaan we verder. Wat we kunnen bereiken in de toekomst is vooral dankzij de basis die in het verleden gelegd is. Daar kunnen we ook nu op verder bouwen.

Samen met de heer Thijn in de oprichtingsvergadering kunnen we zeggen *dat de vereniging veel zal hebben aan het onderling bespreken van allerlei zaken en dat het uitwisselen van ervaring op dit gebied sfeer geeft aan de vereniging.*

Enthousiast verder!

De beoordelingscommissie,
E. Boerhave, P.H. Smeenge
En H. Obbink aan het werk.

Verenigingszaken

In het boekje 40 jaar AKV zijn diverse zaken uitgebreid toegelicht, zodat we in dit boekje kunnen volstaan met een aanvulling over de laatste tien jaar.

Jubileum 40 jaar AKV

Het begin van de laatste tien jaar is het waard hier te memoreren. De jubileumviering vond plaats op 23 november 1994 in de Prinsenhof te Emmeloord. In de morgenuren werd er een persconferentie gegeven voor de viering met de leden werd een expositie ingericht door een aantal leden zelf over hun kweekwerk en het behaalde resultaat. In de middagbijeenkomst was er een symposium. Allereerst werden de leden van het eerste uur in het zonnetje gezet, veertig jaar lid. In het symposium werd het verleden belicht door de heer Ing. J.J. Schilt, lid vanaf het eerste uur. Het heden werd besproken door Mevr. Dr. Ir. J. Hoogendoorn en de voorzitter de heer Ir. J.P. van Loon probeerde een beeld van de toekomst te schetsen. 's Avonds was er een gezellig samenzijn met een lopend buffet en muziek. Er is nog lang over nagepraat.

Algemeen

De AKV's hebben alle te maken met vergrijzing en langzaam teruglopend ledental. Dit bracht op initiatief van Midden Nederland een afvaardiging van de diverse verenigingen samen op 15 juni 1999 om dit met elkaar te bespreken. Uiteindelijk leidde dit tot een federatievoorstel in november 2000. Dit is door de verenigingen niet overgenomen met als belangrijkste argument dat de meeste zaken regionaal plaats vinden en dat dit ook zo zou blijven. Een gezamenlijk optreden kan ook zonder een federatie erboven. Er zijn afspraken gemaakt voor een verbetering van het onderlinge contact en diverse kwekers zijn lid van meerdere verenigingen. Helaas heeft AKV-ZW in het voorjaar van 2004 besloten zichzelf op te heffen, zodat er nu nog drie verenigingen over zijn. Daarvan is AKV Midden Nederland met ruim 100 leden de grootste.

Bestuur

In vijftig jaar heeft de vereniging slechts twee voorzitters gekend, waarvan de tweede nog steeds actief is. Blijkbaar een niet al te zware taak en tevreden leden. Het verloop in het bestuur is in het geheel gering. We zijn sinds 2004 toe aan de zesde secretaris en pas aan de eerste penningmeester. Ruim 49 jaar is deze functie gecombineerd met het secretariaat. De overige bestuursleden, negen in getal waren en zijn vooral betrokken bij de voorbeproeving en het organiseren van activiteiten. De samenstelling van het bestuur is sinds de jaarvergadering van 14 januari 2004 en de daarop volgende bestuursvergadering in februari als volgt:

Voorzitter : J.P. van Loon
Secretaris : J. Eising
Penningmeester : P.T. Könst
Lid (voorbeproeving) : P.H. Smeenge
Algemeen adjunct : J. Haak

Gezamenlijk heeft dit bestuur op de eerstvolgende jaarvergadering 58 dienstjaren. Met de huidige bestuursleden meegeteld zijn sinds de oprichting 17 leden van de vereniging actief (geweest) in het bestuur. Het secretariaat is 43 jaar lang in handen geweest van een bestuurslid werkzaam bij de NAK. Maar ook na de laatste wisseling blijft de uitstekende relatie met de NAK voortbestaan in het bestuur.

Het adviserende lidmaatschap is met de opheffing van de Broekemahoeve van de SVP en de pensionering van de heer W.F. Bouma eind 1990, ten einde gekomen.

Leden

Het ledental heeft heel langzaam een daling ingezet van 1 á 2 per jaar. Sinds de opheffing van AKV-ZW hebben we ook enkele leden in Zeeland. Het werkgebied is opnieuw groter geworden. Het aantal leden bij de jubileumviering bedraagt 110.

Contributie

De vereniging hanteert al jaren het principe dat de deelnemende leden betalen voor een activiteit.

Dit is de belangrijkste reden dat de contributie laag gehouden kan worden. Na de invoering van de Euro in 2001 is de contributie vastgesteld op € 6,00 en in de jaarvergadering van 2003 op € 7,00.

Sinds 1963 was het een goede gewoonte dat de opname van een ras in de Rassenlijst een donatie opleverde voor de verenigingskas van 100 gulden. Ook dit is na de invoering van de Euro gewijzigd, bovendien heeft de mondialisering hierin een rol gespeeld en is op de jaarvergadering van 16 januari 2003 besloten tot een donatie van € 40,00 bij opname op de EU-lijst. Deze wordt bereikt als een ras wordt opgenomen op de nationale lijst van een van de lidstaten. Het succes van onze leden, wat u in het midden van dit boekje kunt vinden, heeft ook voor de vereniging goed gewerkt.

Voorbeproeving

De voorbeproeving heeft de laatste jaren in haar opzet geen verandering ondergaan. We zijn nog steeds te gast op de proefboerderij van de NAK. Na de omzetting van de NAK tot een landelijk werkende keuringsdienst met vestiging te Emmeloord zijn we te vinden op de "Oortwijn Botjeshoeve". De heer T. Grovenstein heeft tien jaar lang de begeleiding en verzorging van het proefveld voor zijn rekening genomen. In 1998 en 1999 is dit in handen van de heer T. Boxen en vanaf 2000 van de heer H. Obbink.

Het proefveld blijft in de jaren negentig vrij constant in omvang. In 2003 komt er verandering in, dan telt het tevens 24 veldjes voor het Cultuur- en Gebruikswaarde Onderzoek, plus de nodige voorgeschreven standaardrassen. Door de wijzigingen in het rassenlijstonderzoek, waarbij de kwekers zelf de opbrengstbeproeving moeten verzorgen dreigen een aantal kleinere kwekers en handelshuizen in het gedrang te komen. Op initiatief van de heer P.H. Smeenge uit ons bestuur en de AKV's is een voorstel uitgewerkt om dit te ondervangen. Daarbij is ook ons proefveld aangewezen als beproevingslocatie. In 2004 bereikte dit al ongeveer 30 % van onze proefveldoppervlakte. De uitvoering berustte vooral op vrijwilligers uit de leden, zodat dit vrij bezwaarlijk werd. Zeer recent, na overleg met de andere proefveldhouders, is met de heer Boons van NAK-AGRO overeengekomen de opbrengstproefvelden die bij de AKV's liggen, onder te brengen bij NAK-AGRO. Door de veldjes voor het CGO kwam ons proefveld meer in de belangstelling, onder andere bij de jaarlijkse bezichtiging. De kosten van de voorbeproeving zijn momenteel € 7,00 per zaailing voor de leden. Vanwege de afnemende belangstelling is het aantal in te zenden nummers met ingang van 2004 gesteld op maximaal zes in plaats van vijf.

Rassen

Gedurende vijftig jaar hebben onze leden een respectabel aantal rassen op de Nederlandse Rassenlijst weten te krijgen. Een overzicht hiervan is in dit boekje opgenomen. Hierbij zijn uitsluitend die rassen opgenomen wanneer de kweker lid was van onze vereniging. Verder is, na het vervallen van opname op de Beschrijvende Rassenlijst voor de aardappels, de opname genoemd op de Nationale Lijst. Het succes van onze leden gaat weliswaar verder dan onze landsgrenzen, doch in dit overzicht is deze beperking aangebracht. De EU-rassenlijst is nu zelfs belangrijker voor onze leden omdat deze verkeersvrijheid geeft in de gehele Europese Unie. In het overzicht vindt u de top van het areaal dat de betekenis van een ras weer geeft, en het totale areaal wat een ras bereikt heeft. Bovendien is het areaal pootaardappelen in Nederland in 2004 vermeld. Tijdens de jubileumviering zal voorzover nog pootgoed van deze rassen te vinden was elk ras tentoongesteld worden.

Geert Veenhuizen Fonds

Na de viering in 1957 van de honderdste geboortedag van Geert Veenhuizen, de pionier in de aardappelveredeling, is het naar hem genoemde Fonds ingesteld. Dit fonds heeft in de loop der jaren ook vele van onze kwekers geëerd met de uitreiking van een Wandbord van Makkumer aardewerk. Na 1992 raakte het fonds in de versukkeling door gebrek aan middelen. In 1997 is vanuit de kwekers het initiatief genomen het fonds te laten voortbestaan. Daarbij is een beroep gedaan op de Kwekersverenigingen voor deelname in het bestuur en een kleine jaarlijkse donatie. Daarnaast is het bedrijfsleven met succes benaderd voor sponsoring. Sinds die tijd is het bestuur van het fonds weer op sterkte en functioneert het weer volwaardig. Vanaf 22 september 1998 is onze voorzitter J.P. van Loon ook voorzitter van het Geert Veenhuizen Fonds.

Jaarvergadering

De jaarvergadering is er naast de huishoudelijke zaken vooral om met de leden van gedachten te wisselen over actuele onderwerpen. Deze worden ingeleid door een of meerdere sprekers. In het boekje 40 jaar AKV vindt u de lijst tot en met 1994. Vanaf die tijd is dit doorgegaan. Er blijven immers altijd zaken die ons interesseren of die juist erg actueel zijn.

De laatste 10 jaar is het overzicht als volgt:

1995:	F.A. Holstein J. Eising	De betekenis van het G.O.S. Diapresentatie van het AKV-jubileum
1996:	Ir. J. Vergroessen Dr. L. Maene	Juridische aspecten van het Kwekersrecht Kwaliteitsminiknollen
1997:	Prof. Dr. Ir. W.J. Feenstra Dr. Ir. E. Jongedijk	Genetisch modificatie Wat kan de kweker met moderne technieken
1998:	Dr. Ir. A. Haverkort Ing. H. Veenstra	Aardappelveredeling en mondiaal watergebruik De Aardappelbranche naar 2015
1999:	Dr. Ir. A. Mulder Dr. Ir. W. Flier	Wratziekte Phytophthora, ontwikkelingen
2000:	J. Eising T. Kuipers	Phytophthora, NILB Oostblok
2001:	Ir. J.P. van Loon Ing. J.P. Muijsers	De aardappel op postzegels De aardappelketen
2002:	N. Vos Dr. Ir. A. Veerman	Biologische teelt en aardappelkweken Variatie in knolkwaliteit
2003:	Ing. J. Haak Mevr. Dr. M. Muskens	Actualiteiten in de pootgoedkeuring Inventariseren van genen (Genomics)
2004:	Ing. H. Gramsma Ir. J.P. van Loon	Performance (Presentatie van aardappelen) De aardappelteelt in China
2005:	Ing. P.S. Hak	50 jarig jubileum AKV:

“De tijden veranderen, de Aardappel ook”

Excursies

In de loop van 50 jaar zijn er vele excursies geweest, zowel in binnen- als buitenland. De laatste jaren is de deelname aan de excursies tanende. Duidelijke oorzaken zijn er niet. Het lijkt erop dat er een aantal redenen is:

-Het eenmansbedrijf van veel van onze leden, daardoor past afwezigheid vaak niet in de bedrijfsvoering.

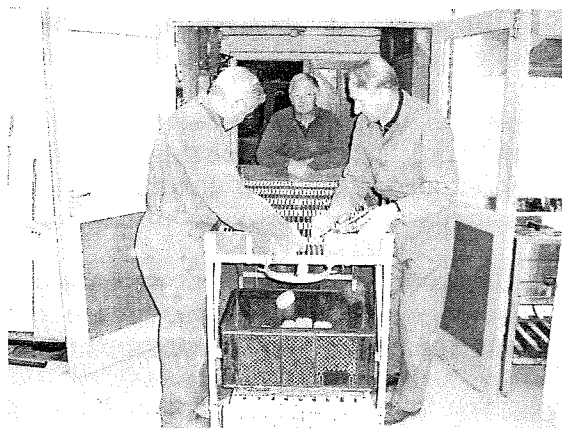
-De activiteiten in de clusters van kwekers.

-Vergrijzing.

-Ook de mindere toegankelijkheid van voor ons interessante bedrijven door de eisen aan voedselveiligheid speelt een rol.

Het bestuur is van mening dat deze activiteit wel door moet gaan, maar dat een minimum aantal deelnemers ongeveer twintig moet zijn. Samenwerking met de andere AKV's kan hierin bijdragen, dat is al gebleken. In 1994 en 1995 zijn er voorbereidingen geweest voor een buitenlandexcursie naar respectievelijk Oostenrijk en Duitsland die helaas afgeblazen zijn. In 2002 is er wel een geslaagde reis geweest naar Duitsland, Rheinland/Pfalz.

Al ruim twintig jaar hebben we een zomeravondexcursie naar een groter of kleiner kweekbedrijf in eigen land. Veelal ook lid van onze vereniging. Op deze avonden wordt over het algemeen zeer geanimeerd het vak besproken, omdat elke kweker zo zijn eigen specifieke benadering heeft.

Alles gaat over de hor bij A. Oost, H. Kannegieter en E. Boerhave.

Epiloog

Het is zonder meer mogelijk om deze terugblik veel uitgebreider te maken, of dit bijdraagt aan het geheel is de vraag. Een ieder zal zijn eigen herinneringen hebben en als die met dit boekje weer levendig worden is het belangrijkste doel bereikt. Immers "in het verleden ligt het heden". Wat we nu bereikt hebben is gebaseerd op wat er gedaan is. Maar ook "in het nu, wat worden zal". Een even belangrijk gegeven om ons te realiseren dat dit het uitgangspunt is voor de toekomst van onze vereniging en de resultaten van onze leden: Nieuwe rassen, voor een steeds weer veranderende markt.

In het boekje van 40 jaar AKV wordt de opheffing van de SVP als een zwarte bladzijde aangemerkt. Nog steeds zijn veel mensen in ons vak van mening dat de oude driehoek van wetenschappelijk basisonderzoek aan de Landbouwwuniversiteit, het toegepaste onderzoek bij de instituten en het praktijkonderzoek, het kweken bij de kwekers, een unieke verdeling was. Die bestaat helaas niet meer. Het lijkt er bovendien op dat er nog steeds geen nieuwe balans gevonden is, alles is nog volop in beweging.

We zijn nu tien jaar verder. Er is gebleken dat we best verder konden zonder SVP. Natuurlijk zoekt een altijd optimistische kweker nieuwe wegen. In dit boekje is beknopt verslag gedaan van een aantal veranderingen. Zo zal het blijven gaan. Aardappelen kweken is een heel dynamisch vak. Naarmate de wereld kleiner wordt, beter bereikbaar, wordt ons werkgebied en daarmee onze mogelijkheden groter.

Met elke verandering duikt ook de vraag weer op of er voor de kleine kweker nog wel perspectief is. Steeds blijkt dat weer het geval, hij is blijkbaar in staat zich elke keer aan te passen. Zijn succes is moeilijk te definiëren, maar zou het feit dat hij zeer dicht bij de praktijk staat niet de sleutel zijn? Misschien zit het ook wel in onze genen in Nederland. Er zijn op allerlei gebied veredelingsactiviteiten en successen, van kanaries tot melkkoeien, van fuchsia's tot paarden en steeds door enthousiaste liefhebbers die zich niet af laten schrikken door tegenslag en verandering. Kleine kwekers zullen er wel blijven.

Veel succes! Verder in een mooi vak.

Dronten, december 2004.

J.P. van Loon

Inhoud

Voorwoord.....	2
De oprichting.....	3
De eerste 25 jaar.....	7
De tweede 25 jaar.....	9
Vijftig jaar overzien.....	15
Verenigingszaken.....	16
Epiloog.....	22